

DOSYA:
ANADOLU
KENTLERİNİN
DEĞİŞEN
ÇEHRESİ

ŞEVKİ VANLI'NIN
FARKLI KİMLİKLERİ:
AVANGART?
GİRİŞİMCİ?
ELEŞTİRMEN?

YARIŞMA:
FETHİYE BELEDİYESİ
ALIŞVERİŞ VE
YAŞAM MERKEZİ

YARIŞMA:
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
KONGRE MERKEZİ

ÇAĞDAŞ KENT
PLANLAMASI VE
KÜLTÜREL MİRASA
YAKLAŞIM

2008/XI. ULUSAL
MİMARLIK
SERGİSİ'NDE
YAPILDALI
ÖDÜL ADAYLARI

MİMARLIK-SANAT
BİRLİKTELİĞİNDE
1950-70 ARALIĞI

MİLLETVEKİLİ
LOJMANLARI'NDAN
AYAKTA KALAN
KONUTLARIN
KORUNMASI

Kentsel Dönüşüm ve BALIKESİR'deki Uygulamalar Üzerine Bir Değerlendirme

Gaye Birol*

1. Thomas, 2003; Polat ve Dostoğlu, 2007; Ulusoy, 2006
2. Trancik, 1986
3. Sanoff, 2000
4. Polat ve Dostoğlu, 2007
5. Ataöv ve Osmay, 2007
6. Bayram, 2006

"Kent" ile ilişkili tüm kavramlar gibi "kentsel dönüşüm" konusunun da son yıllarda ülkemizde mimarlık gündeminin en fazla sözü edilen konularından biri haline geldiği görülmektedir. Uygulanmakta olan kentsel dönüşüm projeleri, bu konudaki yasal düzenlemeler ve mimarlık ortamında yer alan çalışma ve tartışmalar, konunun önemini bir kez daha vurgulamaktadır. Ülkemizin büyük kentlerinde gerçekleşen kentsel dönüşüm uygulamaları, son yıllarda Anadolu'nun birçok kentine yayılmakta ve bu kentlerde de "dönüşüm" adı altında pek çok kentsel müdahale gerçekleştirilmektedir. Buna karşın, büyük kentlerde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm çalışmaları ve bu çalışmalara ilişkin değerlendirmeler mimarlık gündemindeki yerini alırken, Balıkesir gibi daha küçük ve gelişmekte olan kentlerdeki uygulamalar genellikle gündem dışı kalmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada "kentsel dönüşüm" kavramının tanımlanması, ortaya çıkış gerekçelerinin özetlenmesi ve Balıkesir'deki güncel kentsel müdahale çalışmaları, bu çalışmaların sunduğu potansiyeller/yarattığı sorunlar ve çözüm önerilerinin tartışılması amaçlanmıştır.

KENTSEL DÖNÜŞÜM, İLİŞKİLİ KAVRAMLAR VE ÜLKEMİZDE DURUM

"Kentsel dönüşüm", genel olarak "kentsel sorunlara çözüm üretmek amacıyla, değişime uğrayan bir bölgenin ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel sorunlarına kalıcı çözüm sağlamaya çalışan kapsamlı bir vizyon ve eylem" olarak tanımlanmaktadır.¹ Kent, sosyal, ekonomik ve kültürel dinamiklere ya da zaman içinde değişen değer yargıları ve normlara bağlı olarak gerçekte sürekli değişen, dönüşen ve kendi kendini yenileyen bir organizmadır. Bu değişim hızlı ya da sağlıklı bir şekilde gerçekleştiğinde, kent mekânının çeşitli yönlerden bozulmaya uğradığı görülür. Kentsel dönüşüm / yenileme / sağlıklaştırma gibi yaklaşımlar, bozulmaya uğrayarak çöküntü bölgesi haline gelmiş kentsel alanların iyileştirilmesini ve bu alanlardaki kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesini amaçlayan çalışmaları kapsarlar. Söz konusu yaklaşımlar, Batıda II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda önem kazanmışlar ve 20. yüzyılın son çeyreğinden bu yana giderek daha fazla etkili olmaya başlamışlardır. Bu yaklaşımların ortaya çıkışı, kentsel mekânın geleneksel karakteristiklerini gözardı eden modern mimarlık / şehircilik anlayışının olumsuz sonuçlarını giderme amacından kaynaklanmıştır. Kentlerin özellikle aldıkları göçler sonucunda fiziksel yönden büyümesi ve çeperlerindeki kentsel oluşumların hız kazanması, kent merkezlerinin önemini kaybetmesine ve çeşitli kentsel sorunlarla karşı karşıya kalmalarını doğurmuştur. Modern mimarlığın getirdiği bu anlayış sonucunda özellikle kent merkezlerindeki mekân tanımından yoksun alanlar, "kayıp mekânlar" (*lost spaces*) olarak adlandırılmış², bu mekânların fiziksel ve sosyal anlamda iyileştirilmesi ve çağdaş gerekliliklere yanıt verecek ve böl-

gedeki yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkıda bulunacak biçimde yeniden düzenlenmesi amacıyla yukarıda sözü edilen kentsel dönüşüm / yenileme / yeniden canlandırma / sağlıklaştırma gibi yaklaşımlar gündeme getirilmiştir.

Kentsel dönüşüm, farklı alanlarda çözümler gerektiren karmaşık ve çok boyutlu bir süreçtir. Bir kentsel dönüşüm çalışmasında, ulaşım, arazi kullanımı, yayalaştırma ve kentsel dönüşüm alanında yer alacak yeni işlevsel kullanımlar konularında kararlar alınması gerekmektedir. Ayrıca, dönüşüm projesinin yapılabilirliğinin belirlenmesi için sözkonusu düzenlemenin ekonomik altyapısı oluşturulmalıdır. Kentsel dönüşüm alanında yapılması planlanan değişikliklerle ilgili kararlar alınırken, kolektif çalışma ve bilgi üretmeye dayalı bütüncül bir düzenlemenin amaçlanmalıdır. Bu anlamda, paylaşım, katılım, toplumsal uzlaşma ve şeffaflık gibi ilkelerin önemi yadsınamaz. Katılımcı yaklaşım, kentlilerin kentin biçimlenme ve yönetilme süreçlerine aktif katılımı sağlandığında çevrenin daha iyi düzenlenebileceği ilkesine dayanmaktadır.³ Ayrıca, son dönemde gündemde bulunan kent ile ilgili tartışmalarda "mekânsal boyutun yanısıra sosyal boyutun da gözönüne alınması gerekliliği" düşüncesi önem kazanmıştır. Bu anlamda, kentsel dönüşüm konusunda kültürel, mekânsal ve sosyal anlamda "sürdürülebilirliği" ve sağlıklı gelişmeyi sağlayabilecek kararları öncelikli olarak ele almak gereklidir. Dönüşüm alanındaki mimari müdahalelerin insan ölçeği, mekânsal çeşitlilik, mekân tanımları gibi tasarıma yönelik kararlarla desteklenmesi, beraberinde sağlıklı bir "kentsel yenileme ve dönüşüm"ü getirecektir.

Ülkemizde kentsel yenileme uygulamalarının geçmişi Cumhuriyetin ilanını izleyen yıllara dek uzanmakla birlikte⁴, çağdaş anlamdaki kentsel dönüşüm ve ilişkili kavramların mimarlık gündeminde yoğun bir biçimde yer almaya başlaması oldukça kısa bir zaman dilimini kapsamaktadır. Bununla birlikte, küresel kentsel gelişim süreçlerine eklenme isteği, kentlerde yerel yönetimler tarafından kısa zamanda çok sayıda kentsel müdahalenin gündeme getirilmesine yol açmıştır. Ancak sözü edilen müdahalelerin genellikle sınırlı ve parçacı fiziksel değişim ile sınırlı kaldığı belirtilmektedir.⁵ Ayrıca, bu çalışmaların özellikle kentlerin çeperleri olarak adlandırılacak merkez dışı alanlarında gerçekleştirilen toplu konut uygulamaları üzerinde odaklanmakta olduğu görülmektedir.⁶ Kentsel dönüşümde, fiziksel, işlevsel ya da sosyal yönlerden bozulmuş kentsel alanları kentlilerin yararına yeniden biçimlendirmek, çeşitli ölçeklerde yapılacak müdahalelerle bu alanların aktif kent yaşamına katılmalarını sağlamak ve en önemlisi de kentsel dönüşümün fiziksel boyutunu kentteki sosyal dinamikler boyutuyla birlikte kurgulamak gerekmektedir. Buna karşın, ülkemizde yerel yönetimlerin kentsel dönüşüm kavramını "düşük gelirli halka ekonomik ve kısa zamanda konut edindirme" ya da "depreme ve diğer doğal afetlere

*Gaye Birol
Yrd. Doç. Dr.,
Balıkesir Üniversitesi,
Mimarlık Bölümü

dayanıklı kentsel alanların oluşturulması" biçiminde sunmakta oldukları, kentsel dönüşüm alanlarında yeni kentsel mekânların oluşmasına ve kentlerdeki sosyo-ekonomik dinamiklerin de farklılaşmasına yol açtıkları görülmektedir.

KENTSEL DÖNÜŞÜM VE BALIKESİR

Balıkesir'de 20. yüzyılın ortalarından son yıllara dek kentsel mekânın gelişimine yönelik herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu anlamda, kent merkezindeki mimari ve kentsel sorunlar (kent merkezindeki yapı stokunun bakımsızlığı, yaya ve taşıt dolaşımındaki düzensizlikler, mekânsal ve fiziksel koşulların yetersizliği, vb.) (Resim 1, 2), yapılmakta olan kentsel müdahalelerin birçok olumlu yönünün bulunduğu düşünmektedir. Bu çalışmalarla bir yandan kent merkezinin genişletilmesi ve merkezdeki yoğunluğun azaltılması, diğer yandan da yukarıda sözü edilen bakımsızlık ve düzensizlik sorunlarına çözüm üretilmesi hedeflenmektedir. Ancak, kent merkezindeki asfalt, kaldırım, ağaçlandırma ve benzeri çalışmalar, kent mekânının özünde barındırmakta olduğu sorunlara çözüm önermeyen, yüzeysel birer kozmetik müdahale ya da makyaj niteliğinde, basit kentsel yenileme çalışmaları olarak adlandırılabilir çalışmalardır. (Resim 3, 4)

Daha büyük ölçekli yenileme / dönüşüm çalışmaları (TO-Kİ uygulamaları ve yeni alışveriş merkezi) ise, sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan kente getirecekleri ve kentten götürecekleri noktada pek çok potansiyel sorunu barındırmaktadır.

Balıkesir'de gündemdeki kentsel müdahaleler, ölçek yönünden basit kentsel müdahaleden büyük ölçekli kentsel dönüşüm çalışmalarına dek uzanan geniş bir yelpazeye yapılmaktadır.

Bu müdahaleleri kentteki konumları açısından "geleneksel kent merkezinde", "geleneksel kent merkezinin uzantısında" ve "geleneksel kent merkezinin dışında" gerçekleşen uygulamalar olarak sınıflandırmak mümkündür.

Bu çalışmada, geleneksel kent merkezindeki ve merkezin yakın çevresindeki küçük ve orta ölçekli kentsel yenileme çalışmaları ve kent merkezinin dışında gerçekleştirilen büyük ölçekli kentsel dönüşüm çalışmaları üzerinde durulmuştur.

© Gaye Birol

© Balıkesir Belediyesi web sitesi: www.balikesir.bel.tr (Ağustos 2008)

Resim 1, 2. Balıkesir kent merkezindeki mimari ve kentsel sorunlar

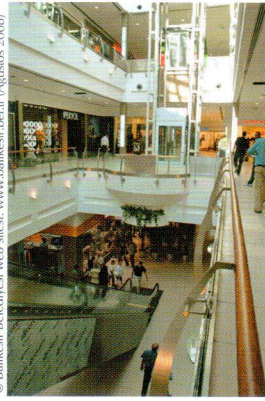
GELENEKSEL KENT MERKEZİNDEKİ KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ KENTSEL YENİLEME ÇALIŞMALARI

Balıkesir'deki kapsamlı kentsel müdahale sürecinin başlangıcı, kentte modern mimarlık tarihinin önemli örneklerinden biri olan Kervansaray Otel'i'nin yıkılmasıdır.⁷ Bu yıkımı izleyen dönemde, daha önce kent merkezinde bulunan toplu taşıma durakları, yıkılan Kervansaray Otel'i'nin arkasında, eski Şehirlerarası Otobüs Terminali'nin bulunduğu bölgede oluşturulan Kent İçi Toplu Taşıma Merkezi'ne taşınmıştır. Kısa bir süre önce ise geleneksel kent merkezinin dışında, bünyesinde 32.500 m² kapalı alan, 80 mağaza, bir büyük mağaza ve bir süpermarket birimini barındıran kentin ilk kapalı alışveriş merkezi yapısı açılmıştır. (Resim 5, 6) Diğer yandan, kentin geleneksel merkezinde ve alışve-

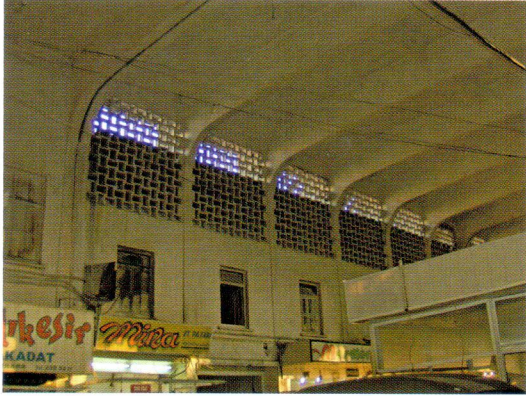

© Gaye Birol

Resim 3, 4. Kent merkezindeki meydan ve yaya yolu düzenlemeleri

Resim 5, 6. Kentin ilk kapalı alışveriş merkezi yapısı

Resim 7, 8. Önümüzdeki günlerde yıkılacağı açıklanan Kasap ve Sebze Hali yapısının özellikli iç mekânından görünüşler

riş bölgesinde yer alan Kasap ve Sebze Hali yapısının (Resim 7, 8) yerel yönetim tarafından "olası bir depreme dayanıklı olmaması" nedeniyle önümüzdeki günlerde yıkılacağı, yapının yerinde "Zağnos Paşa Camisi'nin etrafının genişletilerek alt katları otopark, üzeri meydan düzenlemesi yapılması"nın amaçlandığı açıklanmıştır. Ayrıca, 1940'larda açılan ve özellikle Cumhuriyet döneminde kentlilerin sosyal ve kültürel etkinliklerine evsahipliği yapan Atatürk Parkı, günümüz gereksinimlerine artık yanıt veremez hale geldiği gerekçesiyle çok sayıda ağaç kesilerek ve taşıdığı park kimliği niteliklerini önemli ölçüde yitirecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Resim 9, 10, 11. Balıkesir'de TOKİ tarafından gerçekleştirilen toplu konut uygulamaları

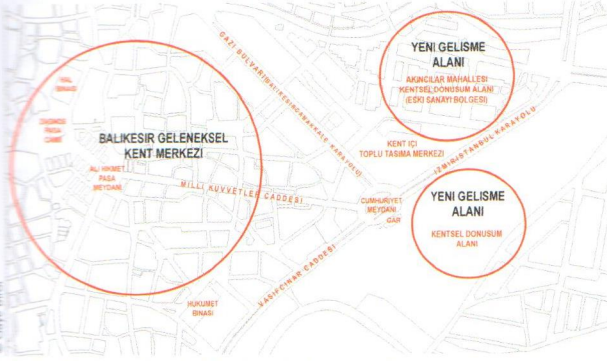
İlk bakışta küçük ve orta ölçekli gibi görünen kentsel müdahalelerin, tetikleyebileceği diğer dönüşümler gözönüne alındığında aslında hiç de önemsiz olmadıkları ve beraberlerinde pek çok mimari ve kentsel sorunu getirebileceği düşünülmektedir. Bu sorunlardan en önemlisi, kentteki önemli kentsel çekim noktalarının eski önemini kaybetmeleri sonucunda yoğun ticari etkinliklerin odaklandığı geleneksel kent merkezinin önemini ve özellikle sosyo-kültürel yönden değerini kaybetmesi riskidir. Toplu taşıma merkezinin kent merkezinin göreceli olarak dışına taşınmış olması, kent merkezine toplu taşıma araçları ile ulaşmanın güçlükleri ve kent merkezinin uzantısında konumlanmış bulunan yeni alışveriş merkezi, geleneksel kent merkezinde ortaya çıkabilecek önemli sorunların habercileridir. Yeni alışveriş yapısının kullanımına ilişkin henüz analitik bir araştırma yapılmamış olmakla birlikte, geleneksel kent merkezindeki yaya yoğunluğunun özellikle akşam saatlerinde büyük ölçüde bu yapının içerisine akmaya başladığı gözlenmektedir, bu durum, yapının özellikle kent merkezinde mekânının kullanımına ilişkin önemli değişikliklere, orta ve uzun vadede ise fiziksel, sosyal ve ekonomik anlamda kent merkezinin çöküşüne yol açacağını düşündürmektedir. Kent mekânında kullanıcı sayısının azalması, bir yandan tarafsızlaştırılmış, gündelik yaşamın rengi ve çeşitliliğinden uzak bir kent mekânı oluşumuna yol açarken, bir yandan da zamanla özellikle akşam saatlerinde bu mekânda illegal olanın yeşermesine uygun ortamı hazırlayacaktır. Bu durumda, sokak, yaşam için giderek daha az tercih edilen, soğuk ve suçla dolu bir yer haline gelecek ve geleneksel kent merkezi kendi kaderine terk edilecektir. Bu nedenlerle, sözkonusu müdahalelerin yeniden gözden geçirilmesi gerekli görülmektedir.

GELENEKSEL KENT MERKEZİNİN DIŞINDAKİ BÜYÜK ÖLÇEKLİ KENTSEL DÖNÜŞÜM ÇALIŞMALARI

Balıkesir'de kent dışında konumlanmış olan ve TOKİ tarafından gerçekleştirilen toplu konut uygulaması (Resim 9, 10, 11) ve yine önümüzdeki dönemde TOKİ tarafından gerçekleştirileceği belirtilen Gar yapısının ve Yeni Kent İçi

Resim 12, 13. Kentsel dönüşüm alanı: Akıncılar Mahallesi'nde yıkılacak olan eski sanayi yapıları

Resim 14. Akıncılar Mahallesi kentsel dönüşüm alanı

Resim 15. Akıncılar Mahallesi kentsel dönüşüm alanı

Resim 16, 17. Akıncılar Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi için hazırlanmış öneri

Toplu Taşıma Merkezi'nin arkasındaki iki katlı sanayi yapılarının bulunduğu bölgede yer alan "Akıncılar Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi" çalışmaları (Resim 12, 13, 14, 15) Balıkesir ölçeğinde "büyük ölçekli kentsel dönüşüm çalışmaları" olarak değerlendirilebilir. "Yenimahalle" adı verilen kent dışındaki toplu konut alanında toplam 2.038 konut bulunmakta ve çalışmalar tamamlanmış durumdadır. 1940'lı yıllarda inşa edilmiş olan sanayi sitesinin uzun bir süre önce kent dışına taşınmış olması nedeniyle atıl hale gelmiş olan bölgede gerçekleştirilecek olan Akıncılar Mahallesi Kentsel Dönüşüm Projesi (Resim 16, 17) konusunda, belediye tarafından proje ile ilgili yasal sürecin tamamlanmakta olduğu, "TOKİ ile birlikte yürütülecek bu proje ile yaklaşık 60 dönümlük bir alan, 453 parsel ve üzerinde 180 bina olan Akıncılar Mahallesi bölgesinin cazibe merkezi haline getirileceği" açıklanmıştır. 26 Nisan 2008 tarihinde proje ile ilgili yapılan kamuoyunu (özellikle 536 adet mülk sahibini) bilgilendirme toplantısında, kentsel dönüşüm alanı "Balıkesir'in prestij bölgesi" olarak tanımlanmıştır.⁸ Bu toplantıda, kentsel dönüşümüne konu olan alanın

70.000m² alana sahip olduğu, projenin 12.176 m²'sinin konut, 35.357 m²'sinin ticaret, 22.500 m²'sinin de meydan, yeşil alan ve yol olarak tasarlandığı, ayrıca 40.000 m² büyüklüğünde bir kapalı otoparkın tasarlandığı, binaların standart TOKİ uygulamalarındaki kaliteden daha yüksek ve sosyal konutlardan farklı olarak prestij konutları statüsünde inşa edileceği belirtilmiştir. Dönüşüm projesinin amacı, atıl durumdaki bölgenin tek bir proje kapsamında ele alınması, geniş alanlara sahip nitelikli dükkan ve ofis alanları yaratılması ve kent merkezine alternatif bir gelişme bölgesi için bütüncül bir çözüm önerisi oluşturulması olarak açıklanmıştır.

Projede belirtilen amaçlar olumlu olmakla birlikte, hazırlanmış olan tasarım önerisi incelendiğinde, mimari ve kentsel mekân kalitesi anlamında ve özellikle yeni oluşacak kent silüeti konularında yetersiz kaldığı noktalar net bir biçimde görülmektedir. Öncelikle projede önerilen yüksek yoğunluklu yerleşme düzeni, bölgenin kentsel mekân kalitesi yüksek bir mekânsal düzenlemeye kavuşmasına engel

8. 28 Nisan 2008 tarihli yerel Marmara gazetesi, ss.1-3

Resim 18. Geleneksel kent merkezindeki geleneksel dokunun karakteristikleri

9. Birol, 2007b

KAYNAKLAR

- Ataöv, A. ve S. Osmay, 2007, "Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Yöntemsel Bir Yaklaşım" METU JFA, sayı:24:2, ss.57-82.
- Bayram, A.M. 2006, "Kentsel Dönüşüm Tartışmaları," Dosya 01: Kentsel Dönüşüm Tartışmaları-I, **Bülten**, sayı:40 eki, ss.7-11.
- Birol, G. 2007a, "Bir Kentin Kimliği ve Kervansaray Otelini Üzerine Bir Değerlendirme" **Arkitekt**, sayı:514, ss.46-54.
- Birol, G., 2007b, "1950'lerden Günümüze Gelen Bir Alışveriş Kompleksi: Balıkesir Kasap ve Sebze Hali" **Megaron Balıkesir**, sayı:2, ss.30-33.
- Güney, Y.I. 2006, "Bir Yıkımın Düşündürdüğü: Balıkesir Kervansaray Otelini", **Mimarlık**, sayı: 331, ss.17-18.
- Polat, S. ve N. Dostoğlu, 2007, "Kentsel Dönüşüm Kavramı Üzerine: Bursa'da Küçük ve Mudanya Örnekleri," **Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi**, Cilt:12, sayı:1.
- Sanoff, H. 2000, **Community Participation Methods in Design and Planning**, Wiley, New York.
- Thomas, S. 2003, **A Glossary of Regeneration and Local Economic Development**, Local Economic Strategy Center, Manchester.
- Trancik, R. 1986, **Finding Lost Space, Theories of Urban Design**, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Ulusoy, H.A. 2006, "Kentsel Dönüşüm" ve/veya "Kent Toprakları Üzerinden Sağlanan Rant"ın Bölüşümü", Dosya 01: Kentsel Dönüşüm Tartışmaları-I, **Bülten**, sayı:40 eki, ss.4-6.
- http://www.balikesir.bel.tr/haber_gor.php?siras=417 (Ağustos 2008)

oluşturmaktadır. Hazırlanmış olan öneri konusunda yapılan toplantıda proje ile ilgili olarak aktarılan bilgiler, "prestijli", "kaliteli" ya da "yüksek nitelikli" denildiğinde, öncelikli olarak malzeme kalitesinin algılanmakta olduğunu, mekân kalitesindeki önemin gözardı edildiğini düşündürmektedir. Ayrıca, çok katlı standart konut ve ticari bloklardan oluşan tasarım önerisinde kentteki yerel fiziksel mekân karakteristiklerinin gözardı edilmiş olduğu ve özellikle binaların yerine inşa edileceği yerde daha önce bulunan düşük yoğunluklu doku karakterinin tamamen ortadan kalktığı görülmektedir. Alanda çok sayıda mülk sahibinin bulunmasının gerçekleştirilecek proje ile ilgili mülkiyet sorunlarını gündeme getirmesi ve yüksek yoğunluklu yapılaşmayla bu sorunların daha kolay ortadan kaldırılacağı düşünülebilir. Ancak, sözkonusu dönüşüm alanında yereldeki mimari ve kentsel sorunlara ve gerekliliklere daha duyarlı ve aynı zamanda yerel kentsel dinamiklere daha hakim tasarımcılar tarafından daha düşük yoğunluklu tasarım önerileri geliştirilebilmek mümkündür. Ayrıca, önerilen projeyi hazırlayıp daha sonra kamuoyuyla paylaşım biçimindeki yaklaşımın yerine, kentlilerin beklenti ve gerekliliklerini ön plana alan tümüyle katılımcı ve şeffaf bir strateji geliştirerek gerçekleştirilebilmek gereklidir. Diğer yandan, bu tür bir kentsel dönüşüm, yeni kentsel rant odaklarının oluşmasını, mülkiyetin el değiştirmesini ve giderek mekândaki sosyal dokunun da dönüşümünü beraberinde getirebileceğinden, kent mekânına bu türden kentin geleceğini belirleyecek geniş kapsamlı müdahaleler yapmak sözkonusu olduğunda, konunun sadece fiziksel boyutlarıyla değil, kentte gündeme getireceği yeni sosyo-ekonomik dinamikler yönünden de kapsamlı bir biçimde ele alınması, dönüşümün doğurabileceği sorunların gözardı edilmemesi ve varolan sorunların özüne ilişkin kalıcı, köklü ve bütüncül çözüm önerilerinin üretilmesi gerekmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Balıkesir'de geleneksel kent merkezi, barındırdığı pek çok mimari ve kentsel soruna karşın, mekân organizasyonu bakımından hala geleneksel dokunun izlerini taşımaktadır. **(Resim 18)** Bu durum, aslında bu bölgenin doğru bir müdahale sonucunda "özgün yapısını koruyarak" yaşayan bir kent mekânı haline gelme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Balıkesir'de yapılacak kentsel dönüşüm çalışmalarında bir yandan kentin planlı ve sağlıklı bir şekilde gelişmesini ve büyümesini sağlayacak biçimde mevcut

sınırlarının dışına doğru genişletilmesini amaçlarken, diğer yandan da kent merkezindeki geleneksel dokuya ait izlerin ortaya çıkartılması ve bu izlerin yapılacak dönüşüm aracılığıyla vurgulanması, kent merkezindeki mekân kalitesinin bu yolla artırılması amaçlanmalıdır. Kent merkezindeki mevcut mekânların çağdaş kentsel tasarım anlayışına uygun olacak şekilde fiziksel ve işlevsel yenilemeleriyle oluşturulabilecek süreklilik, bir yandan sağlıklı gelişmeyi, diğer yandan da mimari ve kültürel değerlerin geleceğe taşınmasını sağlayacaktır. Bunların yanında, kentsel dönüşümde koruma ve ilişkili kavramların öneminin de gözardı edilmemesi gerekmektedir. Çağdaş kentsel tasarım anlayışında kültürel, tarihî, mimari miras niteliği taşıyan yapılar, yapı grupları ve kent parçalarının korunması ve değerlendirilmesi, özellikle sürdürülebilir kentsel gelişmenin vazgeçilmez koşullarından biri olarak kabul edilmektedir.

Bu anlamda, Kervansaray Otelini gibi nitelikli bir modern mimarlık ürününün ortadan kaldırılması, Atatürk Parkı'nın oluşturulduğu dönemdeki mekânsal özelliklerini tamamen ortadan kaldıracak biçimde yeniden düzenlenmesi ya da Kasap ve Sebze Hali gibi geleneksel alışveriş düzeninin hem mekânsal hem de sosyal anlamda sürdürülmesini sağlayan, fiziksel ve işlevsel olarak yenilenmesi halinde kente daha uzun yıllar hizmet edebilecek ve geleneksel alışverişin ve sosyal etkileşimlerin korunması ve geleceğe taşınması konularında önemli bir işlev taşıyabilecek⁹ bir yapının ortadan kaldırılması, çağdaş kentsel tasarım ilkeleriyle de bağdaşmamaktadır.

Balıkesir kent merkezinde yapılan küçük ölçekli müdahaleler, kent mekânının özündeki sorunlara çözüm önermeyen, "mevcut kent mekânını basit müdahalelerle iyileştirme" yi amaçlayan çalışmalardır. "Kentsel dönüşüm alanı" olarak tanımlanan Akıncılar Mahallesi'nde ise, mimari tasarım kararlarında yukarıda ifade edilen pek çok sorunun bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, bu dönüşüm, tasarım kararlarının nasıl alındığı doğrultusunda toplumsal katılım ve uzlaşmaya temellenen şeffaf uygulamalara yer verilmesi nedeniyle de çeşitli sorunlar içermektedir. Yürütülecek olan kentsel dönüşüm çalışmalarının, halihazırda çözümlenmiş bölge haline gelmiş olan geleneksel kent merkezinin değerini tümüyle yitirmesine ve böylece kentin sağlıklı gelişmesine yol açmaması gerekmektedir. Bu nedenle, bir yandan kentsel dönüşüm alanında yapılması düşünülen uygulama ile ilgili süreci kullanıcıların da katılımına olanak verecek şekilde şeffaf hale getirirken, diğer yandan geleneksel kent merkezinin iyileştirilmesine ilişkin yeni ve gerçek bir kentsel dönüşüm çalışması başlatmak, Balıkesir'in öncelikli hedeflerinden biri olarak ele alınmalıdır. Aksi halde, Balıkesir'in de kendine özgü yerel değerlerini küresel ekonomik ortamın koşulları içerisinde her geçen gün daha fazla yitiren ve giderek daha fazla anonimleşen kentlerden biri haline gelmesi kaçınılmaz olacaktır. ❖